Скажіть, будь ласка, чи у вас є молодша сестра, зовсім маленька, і якщо є, то розкажіть, як ви граєтесь з нею і як ви її доглядаєте? Це я питаю тому, що мені біда з нашою Ніною. Ну от, наприклад, ідемо ми з нею по вулиці, а назустріч біжить Жулька, собака нашого сусіди. Так для мене і для вас це Жулька і все. А для Ніни — не знаю, як це й сказати. От послухайте:

— Олежко, то що таке?

— Жулька.

— А чого Жулька?

— Звати її так.

— А чого її звати так?

— Таке ім'я їй дали.

— А для чого ім'я?

— Щоб кликати.

— А для чого кликати?

— Щоб бігла, коли покличуть.

— А для чого щоб бігла?

— Бо ноги є.

— А для чого ноги?

— У всіх ноги є. І в тебе є ноги.

— А для чого я?

Одного разу, коли мені урвався терпець і я сказав їй: "Годі, бо ти ще зовсім дурна!", то вона замість того, щоб образитися, подивилася на мене своїми голубенькими очима і тихенько спитала: "А чому я дурна?" Отакою була маленькою і Володьчина сестра, Галя. Так вона уже піонерка, а Ніні ще рости та рости!

Тепер ви самі розумієте, скільки з нею клопоту. А одного разу наробила вона нам з дідусем Терентієм Савичем такого, що... Та ви самі побачите. Тільки я розкажу все но порядку.

У нас є річка, а біля неї на заплаві з обох боків самі болота, а в тих болотах — очерети, лози, а жаб та вужів, ви тільки бачили б! Тоді приїхали до нас агроном та інженер. І на ті болота я аж двічі водив їх з Володькою, бо ми знаємо всі сухі стежки. Дуже цікаво було. Дику качку-крякуху сполохали, а гнізда не знайшли. Ну. ж і зірвалась вона, наче її з гармати пальнули! А диких курочок скільки! У кожному озерці, якщо є очерет або травка, то вони під ними плавають. А то раз дивимося, а вуж на лозину виліз, обвився навколо неї і гріється на сонці. Інженер каже: "Гадюка!" А яка ж гадюка, коли в неї жовта пляма на голові? Вуж.

Так на тому болоті і вирішили садити город. Посходилося народу з лопатами, понабивали кілочки, і де стоять ті кілочки, там треба копати канави, щоб вода з усіх озер зійшла в річку. А як протряхло трохи, то пустили кущорізні машини, а вони і очерет і кущі вивалюють з корінням.

Наш весь піонерзагін пішов допомогти. А Степан Олександрович навіть і подивитися не ходив. А тут увечері ми сидимо спочиваємо з нашим дідусем Терентієм Савичем, напрацювалися здорово на канаві, і кулаки такі тугі поробилися, що просто чую, як сила в них грає. А у нас біля двору лавка, а над лавкою бузина і цвіте і пахне. А через дорогу

жаба плигає, чорна, та, що на капустах черв'яків їсть (тому ми її й не чіпаємо). А тут підійшов Степан Олександрович, побачив жабу і став розмовляти з нею, неначе вона розуміє:

— Що, кумо, вигнали з болота? Кажеш — картопельку будуть садити? По три тисячі пудів з гектара зберуть?

І сміється. І дідусь Терентій Савич теж сміється. А це тому така розмова, що як були збори, то агроном казав, що на заплавних землях, коли їх осушити, можна по п'ятсот центнерів картоплі зібрати з гектара, а п'ятсот центнерів це і є три тисячі пудів. А тоді як насміялися, Степан Олександрович і питає дідуся Терентія Савича:

— Значить, на болото ідеш?

— На болото,— кажуть дідусь Терентій Савич. — А ти?

— А я — ні. Я на полі зостануся. Надійніше.

А вони обоє ланкові, тільки дідусь взяв ділянку на заплаві, а Степан Олександрович на польових землях біля Сивого Яру, я там колись піймав жовту ящірку. Ну, погомоніли вони, ще посміялися, тоді Степан Олександрович зібрався вже йти і на прощання й каже:

— Якщо там у тебе в болоті рак свисне, то гукни — прийду подивитися.

Дідусь Терентій Савич відповідає:

— Добре, гукну.

А тоді посадили картоплю, і стали ми з Ніною ходити в гості до дідуся на город. Куди не мандруємо, а до нього звернемо. І тут вже

треба допомагати, бо якщо ви не знаєте, то я вам скажу: землі на заплаві ну прямо-таки дуже родючі. І як же їм не бути родючими, коли тут скільки не росло щороку рослин, стільки й згнивало? Земля перегноїста, і картопля росте, як з води йде. А за нею і бур'яни пруть: сьогодні наче й не видно нічого, а завтра — тільки за голову візьмешся. Тут всім є робота.

А я люблю дідові допомагати. Жарко, піт так і тече, а глянеш на небо — там білі хмари бунтуються, збоку ліс шумить, кричить одуд: "Худо-тут, худо-тут!" А на заплаві повітря ніколи не буває спокійне, бо на суходолі воно гаряче, а тут холоднувате й вогке, то й тече увесь час: холодне туди, де тепло, а тепле — де холодніше. І як прислухаєшся, так наче чуєш, як воно ворушиться, обтікає навколо голих ніг (бо працюю ж я у трусах) і тягне за собою листочки берізки та її квіточки-грамофончики. А берізка — це трава смітникова, шкідлива для поля, але вона така ніжна й хороша і квіти її так гарно пахнуть, що просто шкода підрубувати її сапкою. Ну ще й дівчата співають, гуркочуть за річкою трактори, сюрчать цвіркуни, коники плигають просто з-під сапки, дідусь край поля гомонять з бригадиром. Ну, так хороше, що й не сказати! А Пріся, дідусь нею не нахвалиться, каже: "Олежко, давай змагатися!" І тоді як почнемо змагатися, то тільки сапки мигтять. Якщо ви не пололи, так ви і не знаєте, що це таке.

А ще краще, коли починаємо зводити на кілки картоплиння. А чому це ми робимо? Бо на заплаві картоплиння росте дуже високе та розложисте і таке важке, що опадає на землю і закриває від сонця весь грунт. А так е г ться, бо землі ж треба сонця, і розпушувати її та!— треба, щоб вона, як каже дідусь, дихала на всі груди. То дідусь Терентій Савич наробили з дівчатами цілу купу кілків. Та й ми з хлопцями їм допомогли. Встромляємо ці кілки в землю і до них підв'язуємо картоплиння, а воно ж — як підведемо його — просто у ріст людини заввишки. А тоді як напрацюєшся і, перепочиваючи, оглянешся назад, то поле — неначе виноградник. Як іде по ньому людина, то мовби пливе по воді — тільки й видно що голову, та виблискують на сонці кінці білих кілків, а на міжряддя як глянеш, то біжать вони на самий край світа.

Здається — закінчаться, а там уже море хлюпає на берег. І тебе туди тягне. Ні, що не кажіть — хороше!

І от одного разу, як ми допомагали спушувати міжряддя, дивлюся і що ж бачу? Величезне стебло щириці. Це знов-таки смітникова трава. Росте гінко, а зверху вінички, а в тих віничках — насіння-насіння і дрібне таке, як кротове око. І бачу, що це стебло щириці виросло прямо посеред куща картоплі. І як ми його раніш не помітили, просто не візьму собі в голову. Узявся стебло виривати, а воно міцно сидить у землі, прямо-таки добре треба було напружитися. Аж чую — стало воно піддаватися. Я напружився ще дужче, дивлюся та як закричу:

— Дідусю, дідусю, а що це таке?

Бо, бачте, тягнеться з землі щириця, а за нею щось вивертається, наче велика кругла каменюка. Тільки ж і на каменюку не схожа, а мовби картопля, так хіба ж буває така картопля?

Підійшов дідусь Терентій Савич. Збіглися всі. Дивимося і не віримо очам. З щирицею вивернув я разом картоплину, ну просто незвичайну. Як прикинув її дідусь на руці, то сказав:

— Важить вона не менше як півтора кілограма!

А тоді копнулися ще у кущі і знайшли й другу картоплину, трішечки меншу. У мене серце калатається. А дідусь закурив і каже:

— Ну, трапився б оце нам під руку Степан Олександрович. Ми б йому, Олежко, показали б з тобою, де раки зимують! ч

Як намилувалися ми вдосталь тією картоплею, то дідусь і звелів:

А в дідуся і намет у полі. Забив чотири кілки і обтяг брезентом. В обід ми спочиваємо в ньому. Там і Нінине місце, бо дітям, знаєте, в

затінку краще гратися, ніж на сонці. Сидить, щось там ліпить з піску, садить город. Я й кажу їй:

— На, Ніночко, дивись, яка картопля!

А сам повернувся, бо скільки ж роботи!

Заклопоталися з дідусем, аж чуємо:

— Здорові були!

Підводимо очі, а це не хто інший, як сам Степан Олександрович. Провідував у Кумівцях брата, бо той трохи захворів, так повертається навпростець і заглянув до нас.

Поручкались вони з дідусем, поговорили про хворого, про те, про се — про картоплю ні слова. А я теж мовчу. Сидять. І закурили вже, і цигарки в землю повтоптували. І Степан Олександрович теж хоч би що! А бачить же, яка в нас картопля.

Тоді я вже наглядів ще одне стебельце щириці в кущі, підвівся і кажу голосно:

— І де воно тільки береться? Уже ж тричі спололи!

Підійшов, почав тягти. Так вирвалось легко — і без

картоплини.

А дідусь Терентій Савич, чую, каже тоді і на мене показує:

— Розохотився Олежка. Допіру потяг бур'янину, а з нею дві картоплини вивернув, так щоб не збрехати, по кілограму, не менше.

А я кажу:

— У одній, може, і кілограм, а в другій, ви ж самі казали, що півтора буде.

Сказав я це і бачу, що брова у Степана Олександровича смикнулася і на лоб полізла, просто впоперек лоба стала. Але ненадовго. Він одразу опустив її, затулив долонею рота, позіхнув і озвався:

— Та що ви кажете? Не може бути!

А я відповідаю:

— Якщо хочете — покажу!

— Будь ласка, покажи.

Тут я вже рвонув, скільки сили. Біжу і про себе повторюю:

— Ну тепер, ми покажемо тобі, де раки зимують!

Прибіг до намету, піт мене заливає, а я кажу:

— Ніночко, де картопля? Давай сюди. Там такі діла — до зарізу потрібна!

А вона сидить, дивиться на мене своїми голубими очима і відповідає:

— Ма картоплі. Ніночка посадила картоплю.

— Як посадила? Де посадила? — І чую — піт на мені холодний виступає. Кулаки самі стискаються, а проте стримую себе і кажу ласкаво:

— Ніночко, покажи братикові, де ти посадила картоплю?

— Зараз,— відповідає,— покажу.— Підводиться, йде з намету, але як вийшла, бачу, одразу втратила певність. Каже:

— Я її отут посадила. Тільки не знаю. Може, й не тут.— І здвигує плечиками.

— Нінко, Нінко, що ти наробила! — Кинувся я в одне місце — нема. Кинувся в друге — нема. Підсів до неї, благаю: — Ну, Ніночко, ну,моя хороша,— згадай! — А вона поклала палець у рота, думає-думає, а згадати не може. А час іде, і я ж розумію, що Степан Олександрович сидить і посміхається. Ну, що тут робити! Метаюся, бігаю навколо куреня, а картоплі нема — неначе провалилась крізь землю.

Вперше в житті захотілося мені віддубасити Нінку, та так віддубасити, щоб пам'ятала до нових віників. А вона стоїть, держить пальчик у роті. Ну, й не піднялася рука.

А їм, видно, набридло ждати, чую — ідуть. Степан Олександрович, як наблизився, питає мене — очі примружив, а в очах так і грають смішки:

— Ну, то де ж твоя двохпудова картопля?

Чуєте, з півторакілограмової уже двохпудову зробив! А я мало не плачу, відповідаю:

— Нінка десь посадила, і знайти ніяк не знайду...

А він поправив вуса, груди випнув, як гвардієць— солдат, і каже:

— Ну, що ж — то бувайте тим часом. Іншим разом покажете, як рак свисне!

І пішов. Та тільки небагато пройшов, враз нога осковзну— лася і він аж схибнувся, ще й налаявся:

— Який дідько тут кругляків накидав!

А то був не кругляк, бо як глянув я, то так зрадів, що аж підскочив. І відповідаю тоді:

— Який це кругляк? Це наша картопля. Це тут її Нінка посадила. Ось дивіться!

Вигріб із землі спочатку одну, потім другу і подаю:

— Будь ласка, Степане Олександровичу.

А він як зирнув, то бачу, що вже не одна, а дві брови стали впоперек лоба, чорні, аж вилискують і тремтять, як крила в метелика. Узяв картоплини в долоні, виважує їх на руках, наче на терезах, а тоді як крикне:

— Бути не може! Це навмисне, підробка!

А дідусь Терентій Савич стоять поруч і теж, бачу, по-гвардійському — плечі розправили, груди вперед. А брови у нього не чорні, як у Степана Олександровича, а руді. Стоять і посміхаються.

— Так,— каже,— підробка. Це ми з Олегом та дівчатами підробили природу. Надійніше.

А Степан Олександрович знов кричить:

— Я не припускаю, щоб на болоті така картопля родила!

— А ти й не припускай. На обжилому полі спокійніше пічкурувати.

— Так що ти цим хочеш сказати? — кричить Степан Олександрович. — Що я консерватор? — Смикнув полу піджака, одкинув її, а ордени так і блиснули на сонці.— А це що? — кричить.— За які заслуги?

А дідусь Терентій Савич і кажуть:

— За колишні.

Ох же ж і сперечалися!

Степан Олександрович кричить:

— Я передовик!

А дідусь Терентій Савич одказують:

— Був колись.

— А як всі на болото підемо, то хто на полі буде робити?

— А як всі на полі зостанемося, то хто дороги вперед пробивати буде? Мені за чужі спини ховатися рано.

— То що ж виходить: я за твою спину сховався?

— Виходить.

У Степана Олександровича аж ніздрі пороздувалися, а як побіг, то куди потрапив ступав. Два кущі картоплі зовсім роздуши в третій раз

вже розпушуємо. А потім вернувся і знову ж просто через кущі біжить. Став проти дідуся Терентія Савича і як закричить:

— Ну, гаразд! Твоя взяла. А на той рік—держися. Не я буду, як не полетиш сторч головою із сідала.

А дідусь одказують:

— Як рак свисне!..

Ух же ж Степан Олександрович як підскочив:

— Що ти на мене з тим раком?

— Так сам же ж ти набивався. От що вродило — тим і частую.

Так зчепилися! Аж Ніна заплакала.

— Я,— каже,— боюся. Наш дідусь хороший, а чужий дід поганий...

І як завела! А ви ж знаєте, як вона це вміє робити, ого! Так вони відразу змовкли. Наш дідусь утішає:

— Цигь, цить, це ми так погомоніли трохи.

А Степан Олександрович витер піг і теж каже:

— Цить. Це ми з твоїм дідусем нічого, тільки так... А ти не плач. Ось на тобі солоденького.

І, знаєте, поліз у кишеню, повну жменю цукерок витяг, дав Нінці, дав мені, а сам прощається і каже:

— Ну, до нового року, Терентію Савичу, а тоді начувайся. Я,— каже, — з роду Біликів. а Білики не здаються ніколи. Не на те,— каже,— груди у мене в орденах. Ні,'— і пішов, але вже не сердився. Тільки як де зустріне дідуся Терентія Савича, то кулаком насвариться. Хоробрий! А побачить, як хтось раки ловить, то одвернеться і наче не помічає.

Ну, а цукерки ми з Ніною поїли. Хороші такі. Написано на обгортці: "Малинові", а насправді в кожній вишня.